

Н. Г. Пудрій
магістрант ННІ педагогіки
(Магістратура 8.18010020 "Управління
навчальним закладом" Житомирського державного
університету імені Івана Франка, м. Житомир)
директор загальноосвітньої школи
I-III ступенів № 12 м. Бердичева
Житомирської області
e-mail: berdnata7@mail.ru, territoty12@bk.ru

Акмеологічний підхід в управлінській діяльності керівника ЗНЗ
*У статті уточнено зміст понять "акмеологія", "акмеологічний підхід".
Дістало подальшого розвитку питання акмеологічного підходу в
управлінській діяльності керівника ЗНЗ, розкрито сутність керівника з
акмеологічними підходами. Обґрунтовано ефективність використання
акмеологічного підходу в управлінській діяльності керівника ЗНЗ.*

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що сьогодні ефективність реформування освіти залежить від спроможності школи поступово перейти від традиційної моделі навчально-виховного процесу (ключова фігура – вчитель є носієм знань, які передає учням та оцінює результативність цього процесу) до моделі партнерства адміністрації із вчителем та учнями в процесі формування їх компетентностей. Мова йде про спроможність використовувати знання для вирішення практичних завдань за умов цивілізованої конкуренції, а не про закріплення певної суми знань.

Акмеологічний підхід вивчає основні характеристики розвитку особистості на етапі становлення зрілості, його вершинні досягнення, стимулює механізми оволодіння висотами професіоналізму, творчості, майстерності. Сучасність вимагає вчителя нової формації: віртуозного майстра, професіонала-новатора, фахівця з покликання винахідника, раціоналізатора, дослідника-експериментатора, гуманіста, ерудита, діагноста. Акмеологія шкільної освіти досліджується науковцями: Б. Г. Ананьєвим, О. О. Бодальовим, Г. С. Даниловою, А. О. Деркачем, Н. В. Кузьміною, В. М. Максимовою, О. В. Москаленком, О. О. Пожарським. Акмеологічний підхід, створює умови для формування успішної моделі освітньої системи у закладах, яку ефективно використовують в Українському Гуманітарному лицейі КНУ імені Тараса Шевченка м. Києва (Г. І. Сазоненко).

Мета статті полягає у розкритті ефективності використання акмеологічного підходу в управлінській діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу.

У сучасному суспільстві інтерес до проблем особистості є настільки значним, що вона стає предметом дослідження більшості суспільних наук,

тому що шляхи її формування визначають подальший розвиток суспільства. У контексті філософії людиноцентризму (В. Г. Кремін визначає людиноцентризм філософії як умову розвитку національної духовності, що знаходить своє логічне продовження в освіті [1, с. 6]) особливої уваги набуває акмеологія – наука про розвиток і саморозвиток особистості, про її орієнтацію на досягнення особистісно зорієнтованих результатів у різних сферах життя. Акмеологія (із гр. акме – вершина) – наука, що вивчає закономірності досягнення максимальної досконалості в усіх видах індивідуальної діяльності [2]. Н. Кузьміна визначає акмеологію як галузь наукового знання, комплекс наукових дисциплін, об'єктом вивчення якої є людина в динаміці само актуалізації її творчого потенціалу, саморозвитку, самовдосконалення, самовизначення у різних життєвих сферах, зокрема в освіті, самостійній професійній діяльності, системі підвищення кваліфікації [3, 4]. А. О. Деркач у розрізі розгляду акмеології як нової парадигми освіти визначає, що предметом акмеології в широкому розумінні є об'єктивні та суб'єктивні чинники, які під час взаємодії один із одним сприяють або перешкоджають прогресивному розвитку дорослої людини, а також закономірності та механізми, що дозволяють дорослій людині досягати у своєму розвитку вершин, які позначають терміном "акме" [5].

Акмеологічна школа – яка вона? Існує поширена думка, що це новий статус чи тип школи. Проте, загальноосвітній заклад може бути акме – школою, але із новим рівнем розвитку, саме він може допомогти вивести нашу країну на певний рівень конкурентоспроможності через акме-виховання і навчання. Акме – школа – це заклад сталого розвитку вчителя та учня в суспільстві, яке не є на найближчий час стабільним, школа цілісного розвитку людини. Акме – школа розглядається в розрізі єдиної навчально-виховної системи, де процес виховання, який останнім часом намагаються відокремити, повинен бути домінантним, інтегрованим із процесом навчання.

Акмеологія займається проблемами вдосконалення, корекції професійної діяльності та виходить з того, що вершин професіоналізму та майстерності керівник досягає сам, причому його професійна діяльність відіграє професійне місце в її долі. Акмеологія є міждисциплінарною наукою про закономірності та чинники досягнень вершин професіоналізму, творчого довголіття керівника навчального закладу [6].

Якщо в управлінні закладом найпріоритетними є акмеологічні ідеї, то це сприяє продукуванню якісного освітнього продукту, і в кінцевому результаті – підвищенню якості освіти взагалі.

Професіоналізм керівника – характеристика інтегральна, передбачає наявність професійних визначальних якостей, вони спрямовані на ефективне оптимальне вирішення завдань щодо навчання і виховання. Проте, без команди однодумців реалізація акмеологічних підходів стає майже неможливою, саме тоді з'являються реальні шанси спрямовувати колектив педагогічний, учнівський, батьківський в напрямку акмеології.

В акмеології управління професіоналізм керівника розкривається з різних позицій (див. схема 1.1.).

Схема 1.1. Складові професіоналізму суб'єктів управлінської діяльності.

В розрізі аналізу схеми 1.1. прослідковується такий аспект професійної акмеологічної компетентності керівника як уміння приймати оптимальні управлінські рішення. Є. В. Куликова, узагальнюючи акмеологічні дослідження в галузі проблем професійної компетентності, показала, що загальні акмеологічні закономірності розвитку професійної компетентності відображають її взаємозв'язок з:

- суб'єктністю як інтегральною здатністю до саморегуляції в діяльності і саморозвитку;
- рефлексією як процесом осмислення і переосмислення змісту професійної діяльності та життєдіяльності в цілому;
- акме – мотивацією як спрямованістю зрілої особистості на ефективне вирішення завдань;
- управління і завдання особистісно-професійного розвитку та забезпечення його поступального, акме – орієнтованого характеру.

Перспективними напрямками у вивченні професійної компетентності як компонента акмеологічної моделі конкурентоспроможного фахівця є дослідження особливостей змісту і структури професійної компетентності конкурентоспроможних фахівців у різних галузях, акмеологічних закономірностей і механізмів розвитку професійної компетентності.

За визначенням А.О. Деркача, управлінська акмеологія – галузь наукового знання, що характеризується безліччю методів і технологій, що відображає і забезпечує здійснення вищих форм управлінської діяльності та розвиток здібностей професійного вдосконалення фахівців сфери управління [2,5,6,7]. Специфіка управлінської діяльності залежна від власного бачення світу, яке створюється у керівника, не є продуктом тільки його власної праці, а визначається думкою інших людей, інформацією, яку вони повідомляють керівнику, виходячи з особистих уявлень. Особистість директора школи самовиражається у професійній діяльності. Проблеми професіоналізму керівника, виявлення умов, за яких забезпечується ріст професійно і його досягнення професійного "акме", розробляються у плані дослідження

особистісно-професійного зростання, професіоналізму особистості, умов та факторів розвитку професіонала керівника. Великий внесок у розробку теоретичних положень належить О. С. Анісімову, В. Г. Асєєву, А. А. Бодалевій, В. М. Герасимову, А. О. Деркачу, Г. В. Акопову і Є. М. Савицькій, які відзначають як варіанти акмеологічного вміння, швидко приймати рішення, особливо в дефіциті часу, здатність прийняти на себе відповідальність за прийняті рішення, перспективність, вміння чітко формулювати цілі, наявність життєвих планів як конкретних програм реалізації цілей – все це є важливими складовими частинами прийняття грамотного управлінського рішення [8,9].

Таким чином можна зробити висновки про те, що управлінська ситуація в системі освіти вимагає від директорів шкіл рішучості, почуття нового, готовності відмовитися від стереотипів, поглибленого знання теорії та практики педагогічної й управлінської діяльності, тобто тих якостей, які становлять підґрунтя творчості керівника нового типу з акмеологічними підходами.

Дуже важливо усвідомити те, що управління сучасними навчальними закладами є складною системою з багатьма внутрішніми взаємозв'язками. Його ефективність багато в чому залежить від керівника. Коли керівник опанує ефективні способи мислення, застосовуючи акмеологічні компетентності, тоді він зможе знайти оптимальний кращий розв'язок управлінської проблеми, швидко, легко, правильно, раціонально буде вирішувати проблеми та приймати рішення, виробить успішну стратегію розвитку закладу, отримає високий рейтинг за результатами управління навчальним закладом.

Список використаних джерел та літератури:

1. Кремень В. Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції : підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К. : Книга, 2005. – 528 с.
2. Акмеология : учебник / под. общ. ред. А. А. Деркача. – М. : Изд-во РАГС, 2002. – 650 с.
3. Кузьмина Н. В. Предмет акмеологии / Н. В. Кузьмина. – СПб. : Политехника, 2002. – 189 с.
4. Максимова В. Н. Акмеология: новое качество образования : кн. для педагога / В. Н. Максимова. – СПб. : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2002. – 99 с.
5. Деркач А. А. Акмеологические основы развития профессионала / А. А. Деркач. – М. : Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та ; Воронеж : НПО "Модекс", 2004. – 752 с. – ("Психологи Отечества").
6. Деркач А. А. Акмеология: особистісний та професійний розвиток людини. Кн.1-5 / Деркач А. А. – М. : Профі, 2000-2002.
7. Деркач А. А. Профессиональное самосознание руководителей образовательных учреждений: теория, методология, практика / А. А. Деркач, О. В. Москаленко. – М. : РАГС, 1999. – 578 с.
8. Анісімов О. С. Акмеология та методология: проблеми психотехніки та мислетехніки / Анісімов О. С. – М. : Наука, 1998.

9. Анісімов О. С. Основи загальної управлінської акмеології / Анісімов О. С., Деркач О. О. – М. : Наука, 1995.
10. Акмеологічна модель ліцею [Електронний ресурс] // Український Гуманітарний ліцей КНУ імені Тараса Шевченка м. Києва. – К., 2002. – Режим доступу: http://www.uhl-edu.kiev.ua/ukr/technologies/akme_2.html
11. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент у системі освіти : навч. посіб. / Дмитренко Г.А. – К. : МАУП, 1999 – 176 с.
12. Дубасенюк О. А. Передумови розвитку акмеологічного середовища для підготовки педагога-професіонала: досвід і перспективи розвитку / Дубасенюк О. А. // Акмеологія – наука ХХІ століття : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К. : Київськ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011.
13. Єльнікова Г. В. Закономірності адаптивного управління соціально-педагогічними системами / Г. В. Єльнікова // Післядипломна освіта в Україні. – 2008. – № 1. – С. 65-69.
14. Мармаза О. І. Проектний підхід до управління навчальним закладом / О. І. Мармаза. – Х. : Основа, 2003.

Н. Г. Пудрій

Акмеологический подход в управленческой деятельности

руководителя ОУЗ.

Уточнено содержание понятий "акмеология", "акмеологический подход".

Получил дальнейшее развитие вопрос акмеологического подхода в управленческой деятельности руководителя ОУЗ, раскрыта сущность руководителя с акмеологическим подходом. Обоснована эффективность использования акмеологического подхода в управленческой деятельности руководителя ОУЗ.

N. Pydriy

Acmeological approach in the management of CEI heads.

Clarified the meaning of "acmeology", "acmeological approach". Received further development issue acmeological approach to the management of the head of the CEI, the essence of head acmeological approaches. The efficiency of the use of acmeological approach in the management of CEI heads.